

ugdanti meilė
VAIKAMS

KURKIME
ŠIRDŽIŲ
RYŠĮ

DANNY SILK

*Šią knygą skiriu savo vaikams:
pirmagimei Britnei ir jos vyrui Benui,
vyriausiajam sūnui Leviui ir
šauniausiam vaikui Teilorui.
Jūs atvėrėte geriausias mano savybes.
Myliu jus besąlygiškai, visa širdimi.*

TURINYS

PRATARMĖ

11

ĮŽANGA

15

ĮVADAS

19

1 skyrius

SVARBIAUSIA – ŠIRDIS

21

2 skyrius

PAKEISKIME TIESOS FILTRUS

53

3 skyrius

SAUGOKITE SAVO SODĄ

69

4 skyrius

PASIRINKIMAI

91

5 skyrius

KURKITE IR PUOSELĖKITE ŠIRDIES RYŠIUS

117

ĮŽANGA

Tėvystės ugdymo srityje darbuojuosi nuo 1991 m. Viskas prasidėjo tuomet, kai ėmiau ieškoti būdų, kaip drausminti vaikus nenaudojant fizinių bausmių, kuriuos galėčiau pasiūlyti krikščionims globėjams. Iki tol nesusimąstydavau, kaip smarkiai auklėjimas susijęs su fizinėmis bausmėmis ar bent jau gąsdinimu jomis. Aš ir mano žmona Šerė pliaukštelėdavome savo pirmagimi Britnei, ir nė vienam iš mūsų nė galvon nešovė mintis, kad galėtume elgtis kitaip. Be to, daugelis šeimų, kurias paskatinau tapti globėjais, elgėsi lygiai taip pat.

Vieną kartą lankydamasis milžinišką patirtį turinčios globėjos šeimynoje pastebėjau tai, kas anksčiau praslysdavo man pro akis. Tuo metu jos namuose augo devyni vaikai: vienus ji globojo laikinai, o kitus nuolat. Be to, dauguma laikinai globojamų vaikų laukė, kol ši moteris taps nuolatine jų globėja. Visiems vaikams buvo diagnozuotas reaktyvusis prieraišumo sutrikimas (RAD) – sunki būklė, dėl kurios vaikai nepajėgia prisirišti prie globėjų ir dažnai apskritai nepajėgia užmegzti ryšių su kitais žmonėmis. Keli iš šių vaikų turėjo tokių didelių elgesio sutrikimų, kad jie būdami dar visai maži buvo atskirti nuo savo biologinių tėvų. Iki pamatų sudeginti šeimos namai, kankinami broliai ir seserys, žudomi augintiniai, smurtas prieš tėvus – tai tik keletas dalykų, kuriuos anksčiau buvo padarę šios moters globotiniai.

Tačiau prieš apsilankydamas pas ją aš to nežinojau. Taigi įėjęs į namus pamačiau, kad vaikai ramiai sėdi jiems skirtose vietose, nes globėja visus juos mokė namuose. Mačiau gerai besielgiančius, susivaldančius vaikus. Vėliau toji moteris papasakojo man keletą įdomių kasdienių situacijų ir įvardijo vaikų savybes,

dėl kurių daugelis globėjų jų atsisakytų. Tačiau ši moteris tokius vaikus priglaudė.

Aš paklausiau, kaip jai pavyksta taip paveikti globotinius. Tai, ką iš jos išgirdau, pradėjo iš esmės keisti mano požiūrį bei elgesį. Globėja paminėjo, kad ji kreipėsi į Goldene, Kolorado valstijoje, JAV, F. Klaino ir Dž. Fėjaus įkurtą institutą. Būtent iš čia ji sulaukė pagalbos, augindama pirmąjį išūnį, kuriam buvo diagnozuotas reaktyvusis prieraišumo sutrikimas, nes minėto instituto specializacija – ryšių stiprinimas tarp smurtą patyrusių vaikų ir jų globėjų bei tėvų. Taigi ši moteris paaiškino man tėvystės metodą, vadinamą „Sąmoninga meilė“ (Love and Logic®).

Nors tuomet apie šį metodą išgirdau pirmą kartą, jis jau buvo taikomas daugelį metų. Ji turėjo katalogą, taigi aš užsisakiau dvi kasetes: „Keturi žingsniai atsakomybės link“ (*The 4 Steps to Responsibility*) ir „Sraigtasparniai, pratybas vedantys puskarininkiai ir konsultantai“ (*Helicopters, Drill Sergeants, and Consultants*). Šių dviejų kasečių automobilyje klausiausi ištisus metus. Jose buvo daugybė įdomių pasakojimų, kurie padėjo man suprasti svarbiausius principus ir nuolat primindavo, kaip naudotis įgytais įgūdžiais.

Išmoktais „Sąmoningos meilės“ principais pradėjau dalytis su kuruojamais globėjais, o netrukus ėmiau rengti jiems tėvystės ugdymo kursus. Galiausiai bendrovė, kurioje dirbau, „Remi Vista“, užsakė tėvams skirtą mokymo programą, kurią aš peržiūrėjau. Norint tiksliai vadovautis minėta programa būtų užtrukę perne-lyg daug laiko, taigi aš ją šiek tiek pakeičiau ir pradėjau mokyti globėjus – dvejus metus vedžiau šešių valandų trukmės „Sąmoninga meilė“ (Love and Logic®) seminarus po visą šalį išsibarsčiuosiose mokyklose bei tėvų grupėms, jų nekartodamas.

Programos „Sąmoninga meilė“ kūrėjai Fosteris Klainas (*Foster Cline*) ir Džimas Fėjus (*Jim Fay*) įvardijo ir praktiškai pritaikė tai, kas – esu tuo įsitikinęs – atitinka paties Dievo širdies nuostatas. Visi svarbiausi šioje knygoje išdėstyti dalykai

gimė tiek iš ilgametės patirties mokant tėvus, tiek iš asmeninės patirties, taikant juos tikėjimo kontekste. Nors niekada asmeniškai nesutikau šią programą sukūrusių vyrų, esu nepaprastai jiems dėkingas už tą poveikį, kurį jie padarė mano ir tų, kuriuos dabar mokau, gyvenimui. Ramybė jums!

ĮVADAS

Džiaugiuosi, kad atsivertėte knygą „Ugdanti meilė vaikams“! Nesvarbu, ar joje išdėstyta informacija jums žinoma, ar ne, tikėtina, kad ši knyga iš esmės pakeis jūsų požiūrį į tėvystę. Ji paskatins jus peržiūrėti, kaip iki šiol supratote meilę, drausmę, pagarbą ir apskritai tėvystės tikslą... Be to, skaitydami šią knygą sužinosite apie naują mąstymo ir gyvenimo būdą, kuris pašalins įtampą ir atneš ramybę į jūsų šeimą ir kitus tarpusavio santykius.

Ši knyga pakeis gyvenimo jūsų namuose kokybę. Daugiau nebesiginčysite su savo vaikais. Taip, tai tiesa. Daugiau nebekovosite dėl to, kuris iš jūsų „teisus“ ar kas „teisingas“. Atsisveikinkite su barniais dėl laiku neatliktų namų darbų ar apleistų pareigų buityje. Galėsite vėl pradėti kaupti savo gyvenimą norima kryptimi ir išmokti kitaip žvelgti į vaiką.

Jūs pasirinksite tokią auklėjimo kryptį, kuri padės atverti vaikams Dievo širdį. Atrasite tėvystės džiaugsmą ir ramybę, kurių visuomet troškote. Suprasite, kokių būdu „meilė išveja baimę“. Ši knyga jums atskleis, kaip su savo vaikais sukurti meilę ir pasitikėjimu grįstus ryšius, kurie padės vaikams galvoti apie jus tada, kai jie patys galės rinktis savo gyvenimo kelią. Taip, ši knyga padės jums išmokti pasitikėti savo vaikais.

Jūs suprasite, kokie stiprūs yra jūsų vaikai, ir nustebsite, kokie atsakingi, pagarbūs ir susivaldantys jie gali būti. Nors tai neįvyks vos spragtelėjus pirštais, tačiau galėsite išbandyti tai, ką perskaitysite, ir rezultatai neužtruks.

Kaip ir visuomet, kai keičiasi visa vertybių sistema, jums reikės nuolatinės paramos, kad įtvirtintumėte, ko išmokote. Tai gi siūlome šešių valandų trukmės seminarų įrašus, kuriuos galite

užsisakyti interneto svetainėje *lovingonpurpose.com*, o MP3 įrašai, kompaktiniai diskai, DVD ir spausdinti vadovai padės jums neprarasti įkvėpimo. Suprantu, kad jei su tokiu požiūriu į tėvystę susidūrėte pirmą kartą, reikės šiek tiek laiko jam „apdoroti“ ir laimėti kelias pergales, kad galėtumėte pakeisti visos šeimos gyvenimo būdą. Todėl labai rekomenduoju įsigyti minėtą papildomą mokomąją medžiagą, kuri grindžiama tuo, kas išdėstyta šioje knygoje. Pagalbinės medžiagos galite įsigyti ir svetainėje „Sąmoninga meilė“ *www.loveandlogic.com*.

Tikiuosi, kad ši pirmoji mano knyga jums patiks.

1 skyrius

SVARBIAUSIA – ŠIRDIS

2006 m. rudenį drauge su Betelio bažnyčios jaunimo pastoriu ir savo draugu Banningu Lybšeriu (*Banning Liebscher*) pradėjome rengti tėvystės mokymus pagal programą *Tapkite sąmoningai mylinčiais tėvais*® (*Becoming a Love and Logic Parent*®). Šešias savaites vedėme kassavaitinius dviejų valandų trukmės susitikimus su pirmakursių studentų tėvais, kurių vaikams grėsė pavojus būti pašalintiems iš mokymo įstaigos. Šioje programoje dalyvaujančios šeimos nerimavo dėl prasto studentų lankomumo, blogėjančių pažymių ir drausminių nuobaudų. Nors mes aktyviai reklamavome programą, ji buvo savanoriška, todėl į pirmą užsiėmimą atvyko tik keturi tėvai. Laimei, apie mokymus sužinojo ir kitos bendruomenės šeimos, taigi lankytojų padaugėjo.

Man mokant ir bendraujant su grupe, pirmoje eilėje sėdėjo moteris, kuri atrodė atsiribojusi ir įsitempusi. Tiesą sakant, ji buvo prislėgta ir įskaudinta. Kai pradėjau kalbėti apie tai, kad tėvystės problemas nesunku išspręsti, ji kiek susierzinusi, tačiau ir viltingai sušuko: „Ak, pone Visažini! Aš auginu keturiolikmetę, su kuria kasdien susibaramė bent penkis kartus. Ji taip pat nuolat konfliktuoja su savo broliu ir seserimi, jei tik šie būna netoliese. Iš

visų dalykų ji gauna siaubingus pažymius, rūko „žolę“, miega su savo vaikinu ir naktimis išslenka iš namų. Kaip man su ja elgtis?“

Visi mokymų dalyviai buvo priblokšti. Nors kiekvieno jų šeimoje buvo problemų, šios moters padėtis atrodė beviltiškiausia. Ji buvo visiškai išsekusi, vyriausias jos vaikas buvo nekontroliuojamas, o namus užvaldė sumaištis.

Aš pažvelgiau į ją ir purtydamas galvą bandžiau paneigti man priskirtą „pono Visažinio“ titulą. Galiausiai pasakiau: „Papasakokite man apie savo ryšį su dukterimi. Apibūdinkite jūsų širdžių ryšį.“

Ji pažvelgė į mane išpūtusi akis: „Ko jūs norite?“ Aš pakartojau dar kartą. Tokio atsakymo ji nesitikėjo. Niekas patalpoje to nesitikėjo. Keletą minučių mes sėdėjome tylomis, ji mąstė ir tuomet pravirko. Nuleidusi galvą motina prisipažino: „Tarp mūsų nėra ryšio. Mes viena kitos bijome.“

Į tai aš atsakiau: „Tai ir yra didžiausia jūsų ir jūsų dukters problema. Šis nutrūkęs ryšys ir yra problemų kaltininkas. Tik jį atkūrus bus galima ieškoti kitų sprendimų.“

Ji pažvelgė į mane taip, lyg būčiau trenkęs jai per nosį suuktu laikraščiu. Moteris tiesiog negalėjo patikėti tuo, ką išgirdo. Ji ieškojo veiksmingesnio būdo savo dukrai kontroliuoti ir matė, kad jokios iki šiol išbandytos priemonės neveikė. Jau ilgą laiką ji nė nemąstė apie meilę mergaitei.

Taigi mes trumpai aptarėme kelis būdus, kaip atnaujinti ryšį, ir moteris išėjo. Per kitą susitikimą aš paklausiau, ar kas nors praėjusią savaitę išbandė ką nors naujo, ir prieš pradėdant kitą dalį pasisiūliau atsakyti į klausimus. Minėta moteris ir vėl sėdėjo pirmoje eilėje, tačiau dabar ji su šypsena tarė: „Tai stebuklas! Per savaitę mes barėmės tik vieną kartą! Tai tikras stebuklas. Ji tapo maloniausia šeimos nare. Mes visi nustebinti. Tai stebuklas!“

Salėje suošė plojimai. Ši moteris tiesiog spinduliavo viltį ir pergalės džiaugsmą.

Aš paklausiau, ką ji padarė, ir jos atsakymas buvo neįkaino-

jamas. „Aš parėjau namo galvodama, ką jūs pasakėte apie mūsų ryšį. Niekada nemaniau, kad tai yra problema. Aš supratau, kad bendraudama su dukra nebebuvo savimi. Bendraudama su ja visą laiką jaučiausi pikta ir įskaudinta. Stengiausi vis griežčiau ją kontroliuoti. Man net galvon nešovė, kad mano problema nė kiek ne mažesnė. Taigi padariau, ką jūs patarėte – išvaliau „savo kiemą“. Atsiprašiau už tai, kad kontroliavau ir nepagarbiai elgiausi. Pasakiau dukrai, kad dabar viskas bus kitaip, nes aš ketinu keistis. Taip pat pasakiau, kad myliu ją labiau, negu ji gali įsivaizduoti. Apsikabinau ją ir pravirkau. – Visa tai ji pasakojo su šypsena. – Mačiau, kad jos pasipriešinimas išsisklaidė.“

Šis pokalbis vyko trečiąją užsiėmimų savaitę. Kitą savaitę moteris į užsiėmimą atėjo kartu su dukra – mergaitė slinko už jos. Ji nežiūrėjo man į akis ir atsisėdo pačioje tolimiausioje eilėje. Ten ji sėdėjo visiškai viena ir iš viršaus žiūrėjo į negausiai susirinkusius užsiėmimo dalyvius.

Merginos motina tą vakarą paliudijo dar vieną dalyką: „Šią savaitę mes visiškai nesibarėme. To nebuvo jau daugelį metų.“ Ji tiesiog spinduliavo džiaugsmą, šokinėjo ir plojo rankomis. Po to ši moteris atsigrėžė ir parodė į viršutinėje eilėje sėdinčią merginą: „Mano dukra šįvakar taip pat atėjo, kad sužinotų, ką jūs padarėte jos motinai.“

Salėje nugriaudėjo juokas ir plojimai.

Kitą kartą moteris atėjo lydima visų trijų vaikų. Visą užsiėmimą jie sėdėjo pirmoje eilėje, greta mamos, ir ruošė namų darbus.

Šeštą, paskutinę savaitę, uždaviau tą patį klausimą kaip ir anksčiau: „Ar turite klausimų ar situacijų, kurias norėtumėte aptarti?“ Pradžioje stėjo mirtina tylą. Galiausiai vienas iš tėvų tarė: „Nežinau, kas vyksta kituose namuose, tačiau į mūsų namus pagaliau atėjo ramybė.“

GALUTINIS TIKSLAS

Ar jūsų šeimos santykiuose pasireiškia Dvasios vaisius *ramybė*? Izaijo knygos 9 skyriaus 7 eilutėje skaitome: *Jo viešpatavimas plėsis ir taikai nebus galo*. Taika – tai Dievo karalystės vaisius. Bet kaip įtvirtinti Dangaus karalystę jūsų namuose? Norėdami atsakyti į šį klausimą, turime išnagrinėti „galutinį rezultatą“. Kokia didžiausia problema jums, kaip tėvui ar mamai, kyla bendraujant su savo vaikais? Ar tai, kas įkvepia jus, kaip tėvus, sutampa su Dangiškojo Tėvo požiūriu į savo vaikus? Taigi suprasti galutinį rezultatą tikrai yra nepaprastai svarbi užduotis.

Drįsčiau teigti, kad daugelio tėvų tikslas yra išmokyti vaikus paklusti. Nuo tos akimirkos, kai naujagimiai ateina į mūsų gyvenimą, mes stengiamės formuoti vaikų valią ir norus. Mokome juos atskirti gėrį nuo blogio ir raginame rinktis tai, kas gera. Visomis jėgomis stengiamės užtikrinti, kad vaikai būtų geri, o paprasčiausias būdas pasiekti šį tikslą yra mokyti juos daryti tai, ką sakome.

Ši knyga jums atskleis, kad tikslas išmokyti vaikus paklusti ir laikytis taisyklių yra menkavertis. Iš tiesų jis gali pakenkti tiek jūsų vaikų asmeninės atsakomybės vystymuisi, tiek trukdyti suvokti Dievą, kaip Tėvą. Nors paklusnumas yra reikšminga mūsų santykių su vaikais dalis, ji nėra svarbiausia. Jeigu pirmiausia nesugebėsime rūpintis svarbiausiais dalykais, mūsų tėvystės „statinys“ neatitiks mūsų lūkesčių.

Kai fariziejai paklausė Jėzaus, koks yra svarbiausias įsakymas, šis savo atsakymu juos nustebino. Nors jie spendė Jėzui spąstus, tačiau nesugebėjo įvartyti Jo į kampa, o Jėzus atvėrė jiems apreiškimą – Jis atsakė iš esmės: „Mylėk Dievą, savo artimą ir save patį“ (pgl. Lk 10, 27). Didžiausias įsakymas yra mylėti. Fariziejai tikėjosi, kad Jėzus pasakys: „Laikykites šio ar kito įsakymo“, nes žydų kultūra buvo persmelkta reikalavimų paklusti ir laikytis taisyklių. Tačiau Jėzus kalbėjo apie taisykles pranokstančius santykius. Meilė ir tarpusavio santykiai yra svarbiausi Dievo karalystės

elementai. Ne mažiau svarbūs jie turi būti ir mums, jeigu savo namuose norime įtvirtinti Karalystės kultūrą.

Yra milžiniškas skirtumas tarp kultūros, kurios esmę sudaro paklusnumas ir taisyklių laikymasis, ir tarpusavio santykiniai grindžiamos kultūros. Skirtumas ypatingai išryškėja tada, kai žmonės suklumpa. Įsivaizduokite tokią situaciją: šeštaklasis rodo jums pažymių knygelę, kurioje yra prastas pažymys. Kaip jūs į tai reaguosite (ar reagavote)? Dauguma tėvų tuoj pat sutelkia dėmesį į tai, kodėl vaikas nesilaiko mokyklos reikalavimų ir (arba) neatitinka jų lūkesčių. Jie stengsis, kad vaikas vėl pradėtų gerai mokytis, išsakydami savo nusivylimą (o dažnai ir pyktį) ir nurodydami, kaip elgtis geriau.

Iš esmės toks požiūris į problemą nėra blogas. Tačiau tai tik įtvirtina problemą, jeigu tėvai šį metodą naudoja siekdami menkesnio tikslo, nes tai neišsprendžia širdies problemų, kurios pirmiausia ir lemia klaidas, ir nepadeda tėvams suprasti savo pačių širdies. Tol, kol jūsų vaikai neišmoks tvarkytis su tuo, kas vyksta jų viduje, jie nemokės tvarkytis su laisve.

Norėčiau pasakyti, kad didžiausias Dangaus prioritetas yra jūsų laisvė, nes tik laisvi asmenys gali užmegzti meilės santykius. Dangiškoji santykių kultūra labai skiriasi nuo daugelio dalykų, kuriuos matome žemėje, nes Dievas, mūsų Tėvas, kur kas labiau trokšta mūsų meilės nei taisyklių laikymosi. Štai kodėl Jis pirmiausia bando paruošti mus gyventi visiškai laisvą gyvenimą neribotų galimybių aplinkoje, o ne mokytis išvengti nuodėmės. Ši nuostata yra ir knygos „Ugdanti meilė vaikams“ esmė, taigi norėčiau parodyti jums, kaip mylėti savo vaikus nepaleidžiant iš akių šio tikslo.